

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ (РЕКУЛЬТИВАЦІЇ) ЗЕМЕЛЬ, ПОШКОДЖЕНИХ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

ОРЛОВСЬКА Ірина Григорівна - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри галузевого права та загально-правових дисциплін Інституту права та суспільних відносин ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

<https://orcid.org/0000-0001-9266-7416>

ФАСТ Олексій Олександрович - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри галузевого права та загально-правових дисциплін Інституту права та суспільних відносин ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

<https://orcid.org/0000-0001-9919-5730>

УДК 342.922

DOI: <https://doi.org/10.71404/NP.2026.1.39>

У статті проаналізовано стан публічного адміністрування відновлення земель, пошкоджених внаслідок збройної агресії російської федерації проти України. Зазначено, що внаслідок воєнних дій значні площі національного земельного фонду стали екологічно небезпечними: засміченими уламками боеприпасів, військової техніки, будівель, забрудненими токсичними речовинами, паливно-мастильними матеріалами та військовими хімікатами, забрудненими вибухо-небезпечними предметами.

Аналізуючи чинне законодавство в сфері земельних відносин, автори звертають увагу на його неадаптованість до комплексного характеру військових пошкоджень, відсутність чіткого та комплексного правового режиму пошкоджених земель, єдиного механізму їх публічного адміністрування та зауважують, що різні аспекти рекультивациі таких земель віднесено до компетенції декількох суб'єктів публічного адміністрування, кожен з яких діє у межах свого вузькоспеціалізованого адміністративного поля. Зазначено, що ефективність публічного адміністрування відновлення земель залежить від узгодженої роботи численних органів, що нерідко призводить до проблем координації.

Автори наголошують на необхідності створення єдиної адміністративної процедури, що чітко визначає, як мають взаємодіяти ключові державні органи. Підкреслено, що неузгодженість різних етапів створює адміністративні бар'єри, уповільнює процес відновлення та може призводити до юридичних колізій при фінансуванні та подальшому використанні цих цінних земель.

З огляду на значні масштаби збитків, запропоновано інноваційні правові механізми фінансування відновлення пошкоджених земель, спрямовані на забезпечення сталості, що є критичним для довгострокових проєктів відновлення. Це, зокрема, розширення правового режиму фонду ліквідації наслідків збройної агресії для включення масштабних проєктів екологічної рекультивациі як частини критично важливої інфраструктури; юридичне оформлення та забезпечення використання коштів, отриманих в результаті міжнародно-правових механізмів стягнення репарацій та компенсацій від держави-агресора.

Автори зазначають, що правове адміністрування рекультивациі та охорони земель набуває особливої актуальності у контексті євроінтеграційних процесів, адже наявна інституційна множинність не відповідає

вимогам Європейської комісії щодо посилення адміністративної спроможності та забезпечення ефективного публічного адміністрування. Крім того, Єврокомісія занепокоєна обмеженим адміністративним потенціалом, фінансовими обмеженнями та затримкою у прийнятті законодавства, спрямованого на правову імплементацію європейських екологічних стандартів.

Ключові слова: публічне адміністрування, відновлення земель, рекультивация порушених земель, екологічна безпека, території, забруднені вибухонебезпечними предметами.

Постановка проблеми

Збройна агресія Російської Федерації проти України спричинила екологічну катастрофу безпрецедентних масштабів, унаслідок чого значні площі національного земельного фонду перетворилися на території підвищеної екологічної небезпеки. Руїнування промислових, енергетичних та інфраструктурних об'єктів під час бойових дій мало вкрай негативний вплив на економічні процеси в державі, зумовивши деградацію земель, порушення екосистем та втрату виробничого потенціалу [1]. За таких умов актуалізується не лише проблема компенсації завданих збитків, а й необхідність формування ефективного, прозорого та інституційно спроможного механізму публічного адміністрування процесів відновлення і рекультивации земель.

Масштаби завданих пошкоджень створюють системний виклик для земельного та екологічного права, який потребує комплексної науково обґрунтованої відповіді з урахуванням завдань післявоєнної відбудови України. У цьому контексті особливого значення набуває пошук сучасних правових та організаційно-економічних інструментів, здатних забезпечити відновлення зруйнованих територій, залучення інвестицій, міжнародну кооперацію та впровадження інноваційних моделей відбудови, зокрема з використанням цифрових і транскордонних механізмів економічної взаємодії, що розглядаються в сучасних наукових дослідженнях, присвячених проблематиці післявоєнного відновлення держави [2].

У цьому контексті правове адміністрування рекультивации та охорони земель набуває особливої актуальності також з огляду на євроінтеграційні процеси. Європейська комісія у Звіті про прогрес України на шляху до членства в ЄС (жовтень 2024 р.) у розділі, присвяченому екології та зміні клімату (Глава 27), чітко зазначила, що, попри демонстрацію певного рівня підготовки та ухвалення стратегічних документів, повна імплементація *acquis communautaire* у сфері охорони ґрунтів і управління відходами залишається значним викликом [3]. Водночас, хоча Звіт Європейської комісії за 2025 рік акцентує увагу на загальному поступі адаптації європейського екологічного права [4], проблематика відновлення порушених війною земель і ґрунтів фактично залишається поза фокусом оцінювання.

ЄС також вимагає посилення адміністративної спроможності та забезпечення сталості фінансування для впровадження директив, що стосуються управління відходами, якості ґрунтів та запобігання промислового забрудненню – аспекти, які безпосередньо корелюють із проблемою рекультивации земель, забруднених внаслідок бойових дій. Таким чином, створення ефективного правового механізму публічного адміністрування відновлення земель є не лише внутрішньою потребою України, але й прямим зобов'язанням на шляху до повноправного членства в Європейському Союзі.

Згідно з даними Державної екологічної інспекції України, по категорії «Земля» станом на 14.11.2025 року обсяг шкоди від засмічення земель (уламками боєприпасів, військової техніки, будівель) оцінюється в 1,27 трлн грн, а площа, що зазнала засмічення, становить 24,4 млн м², що вимагає невідкладних заходів з демілітаризації та очищення для повернення земель у господарський обіг. Водночас шкода від забруднення ґрунтів (токсичними речовинами, паливно-мастильними матеріалами та військовими хімікатами) сягає 22 млрд грн. Площа забруднених ґрунтів становить 1,3 млн м² [5].

Таким чином, загальні збитки, пов'язані з фізичним засміченням та хімічним забрудненням земельного фонду, які охоплюють значні площі, перевищують 1,29 трлн грн.

Ці показники підтверджують значимість проблеми рекультивациі та необхідність імперативного вдосконалення публічного адміністрування для відновлення цільового використання та природних властивостей земель.

Метою статті є дослідження публічного адміністрування відновлення (рекультивациі) земель, пошкоджених внаслідок збройної агресії, а також розробка науково-обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення організаційно-правового механізму забезпечення екологічної безпеки та повернення земель у господарський обіг в умовах воєнного та повоєнного періодів, з урахуванням інституційних прогалин, фінансової сталості та євроінтеграційних зобов'язань України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У рамках наукових розвідок вчених та науковців з позиції адміністративного права, які досліджували різні аспекти публічного адміністрування у сфері земельних ресурсів, ми б хотіли виділити праці наступних: В. Б. Авер'янова, В. К. Колпакова, А. В. Кубка, Н. Ю. Пришви, А. П. Гетьмана, В. М. Єрмоленка, В. В. Трачука, М. В. Шульги, М. М. Бліхара, В. І. Андрейцева, В. В. Коваленка, О. Л. Остапенка та інших, які заклали як теоретичні основи публічного адміністрування в цілому, так і безпосередньо досліджували правові засади земельного контролю, екологічного моніторингу, регулювання ринку землі та адміністративно-правові механізми забезпечення раціонального використання і охорони земельного фонду України. Проте наразі відсутній єдиний теоретико-правовий підхід до здійснення публічного адміністрування відновлення (рекультивациі) земель, пошкоджених внаслідок збройної агресії, особливо у контексті того, що Україна має досить родючий чорнозем.

Виклад основного матеріалу

Першочерговим завданням публічного адміністрування є права кваліфікація земель, пошкоджених внаслідок зброй-

ної агресії. Чинне законодавство України, включаючи Земельний кодекс України [6] та Закон України «Про охорону земель» [7], не містить такої кваліфікації.

Відповідно до статті 166 Земельного кодексу України рекультивациа порушених земель – це комплекс організаційних, технічних і біотехнологічних заходів, спрямованих на відновлення ґрунтового покриву, поліпшення стану та продуктивності порушених земель. Рекультивациі також підлягають землі, які зазнали змін у структурі рельєфу, екологічному стані ґрунтів і материнських порід та у гідрологічному режимі внаслідок проведення гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт [6]. Водночас, відповідно до визначень Закону України «Про охорону земель», порушені землі – це землі, що втратили свою господарську та екологічну цінність через порушення ґрунтового покриву внаслідок виробничої діяльності людини або дії природних явищ [7]. Забруднення земель визначається в Законі України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» як накопичення в ґрунтах і ґрунтових водах внаслідок антропогенного впливу пестицидів і агрохімікатів, важких металів, радіонуклідів та інших речовин, вміст яких перевищує природний фон, що призводить до їх кількісних або якісних змін [8].

Проте дані визначення не містять чіткого та комплексного правового режиму для земель, які внаслідок збройної агресії та бойових дій є одночасно засміченими (уламками, руйнуваннями), забрудненими (хімічними речовинами, паливно-мастильними матеріалами) та міннонебезпечними. Це створює юридичну невизначеність щодо цільового призначення таких земель, механізму їх виключення/повернення до складу земельного фонду, що підлягає обігу, та, відповідно, унеможливорює оперативне застосування адміністративних процедур рекультивациі. У статті 51 Закону України «Про охорону земель» передбачається тільки консервація земельних ділянок, забруднених хімічними речовинами внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану [7]. Відсутність спеціальної правової норми, що регулює багато-

етапність відновлення (від розмінування до біологічної рекультиваци), є ключовою прогалиною законодавства.

Ефективність публічного адміністрування відновлення земель залежить від узгодженої роботи численних органів, що часто призводить до проблем координації. У процес рекультиваци земель, пошкоджених війною, залучені як мінімум п'ять ключових суб'єктів, кожен з яких діє у межах свого вузькоспеціалізованого адміністративного поля: Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України (далі – Мінекономіки) є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, включно з екологічною безпекою та моніторингом ґрунтів, використанням та охороною земель [9]; Державна екологічна інспекція України (далі – ДЕІ), підпорядкована Мінекономіки, здійснює державний нагляд (контроль) у сфері охорони земель [10], а у контексті рекультиваци здійснює фіксацію та розрахунок збитків, завданих природним ресурсам внаслідок виникнення аварій, надзвичайних ситуацій, військової агресії, військових, терористичних або інших злочинних дій, що є юридичною основою для подальшого стягнення компенсації та планування відновлювальних робіт; Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру (далі – Держгеокадастр), підпорядкована Мінекономіки, здійснює державне управління у сфері земельних відносин та веде Державний земельний кадастр [11]. У контексті військових пошкоджень до Держгеокадастру вносяться відомості про землі, забруднені вибухонебезпечними предметами внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії, та бойових дій під час дії воєнного стану на підставі інформації, отриманої в порядку електронної інформаційної взаємодії між Державним земельним кадастром та Центром протимінної діяльності Міністерства оборони України, і Центром гуманітарного розмінування Державної служби України з надзвичайних ситуацій, що є необхідним для зміни цільового призначення та виведення/повернення земель

з обігу на період рекультиваци; органи місцевого самоврядування та військові адміністрації здійснюють розпорядження землями комунальної та державної власності у межах, визначених Земельним кодексом України та спеціальними законами, що регулюють їхні повноваження в умовах воєнного стану [6]. Вони виступають замовниками робіт із рекультиваци на своїх територіях та відповідальні за виділення коштів місцевого бюджету, що робить їх ключовими суб'єктами публічного адміністрування на місцях. Державна служба України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) та Міністерство оборони України (далі – Міноборони) відповідають за проведення розмінування (демлітаризаци) територій відповідно до Закону України «Про протимінну діяльність в Україні» [12]. Цей етап є обов'язковим попереднім кроком до будь-якої екологічної рекультиваци, оскільки мінна небезпека фізично унеможливує проведення ґрунтових робіт. Реєстр територій, забруднених/імовірно забруднених вибухонебезпечними предметами, веде Міжрегіональний центр гуманітарного розмінування та швидкого реагування Державної служби України з надзвичайних ситуацій [13]. Інформація є цього реєстру є підставою для внесення змін до Державного земельного кадастру щодо забруднення земельної ділянки чи визнання її придатною для користування після розмінування.

Відсутність єдиного адміністративного центру або міжвідомчого координаційного органу, наділеного виключними повноваженнями щодо затвердження та контролю за виконанням плану рекультиваци земель, створює ризик паралічу процедури та перекладання відповідальності між переліченими суб'єктами, що діють на підставі різних нормативних актів.

Зокрема, правова неврегульованість послідовності дій унеможливує швидке відновлення земель, пошкоджених внаслідок збройної агресії. Проблема полягає у відсутності єдиної адміністративної процедури, що чітко визначає, як мають взаємодіяти ключові державні органи. Процес відновлення землі має бути поетапним і починатися з демлітаризаци, повноваження щодо якої закріплені за ДСНС та Міноборони.

Лише після документального підтвердження безпеки території можливий перехід до екологічної санації (очищення від забруднень, відновлення родючості), що належить до компетенції Мінекономіки, яке встановлює нормативи, та ДЕІ, яка контролює виконання та фіксує екологічний стан. Фінальним кроком є кадастровий переоблік та повернення землі у господарський обіг, що здійснює Держгеокадастр, вносячи відповідні зміни до Державного земельного кадастру. Ці багатостадійні та різногалузеві процедури є вкрай складними, тривалими та вимагають значного адміністративного ресурсу, що значно гальмує оперативне відновлення мільйонів гектарів українських земель. Неузгодженість цих етапів створює адміністративні бар'єри, уповільнює процес відновлення та може призводити до юридичних колізій при фінансуванні та подальшому використанні цих цінних земель.

Таким чином, ця інституційна множинність не відповідає вимогам Європейської комісії щодо посилення адміністративної спроможності та забезпечення ефективного публічного адміністрування в сфері екології, оскільки унеможливує прозоре та оперативне використання фінансових ресурсів, виділених на відновлення, що є критичним в умовах євроінтеграційних зобов'язань України.

Масштаби збитків (понад 1,29 трлн грн лише по землі) [5] вимагають розробки інноваційних правових механізмів фінансування, які виходять за рамки традиційного бюджетного фінансування, особливо під час продовження бойових дій. Публічне адміністрування має бути спрямоване на забезпечення сталості фінансування (вимога ЄС), що є критичним для довгострокових проєктів відновлення.

Зокрема, можливий перегляд використання коштів, акумульованих у спеціалізованих фондах, наприклад, фонді ліквідації наслідків збройної агресії, створеному згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2023 р. № 473. Хоча цей фонд фокусується на компенсації за знищений/пошкоджений об'єкт житлового призначення (у тому числі будинки дачні та садові) [14], його правовий режим може бути розшире-

ний для включення масштабних проєктів екологічної рекультивуації як частини критично важливої інфраструктури.

Іншим шляхом є юридичне оформлення та забезпечення використання коштів, отриманих в результаті міжнародно-правових механізмів стягнення репарацій та компенсацій від держави-агресора. Правовою основою для цього слугує Закон України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів» [15] та рішення міжнародних судів і їхніх механізмів.

Зазначимо, що адміністративно-правове забезпечення прозорого та цільового використання грантів та позик від міжнародних фінансових інституцій та партнерів, що надаються в рамках міжнародної технічної допомоги для екологічного відновлення, є необхідною вимогою. Це питання регулюється Законом України «Про міжнародні договори України» [16] та Порядком залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 р. № 153 [17]. Наявність чітких адміністративних процедур, зокрема державної реєстрації проєктів міжнародної технічної допомоги, гарантує звітність, фінансовий контроль та цільове спрямування наданих коштів на потреби рекультивуації земель, запобігаючи нецільовому використанню та корупційним ризикам.

Публічне адміністрування має бути спрямоване на забезпечення сталості фінансування, що є прямою вимогою ЄС, проєктів рекультивуації, що включає юридичне оформлення використання коштів, отриманих у рамках міжнародної технічної допомоги, фондів відновлення, та, особливо, репараційних коштів від держави-агресора. Для забезпечення прозорості та цільового використання цих значних фінансових ресурсів, необхідно розробити чітку адміністративну процедуру переходу від фіксації збитків (акти Державної екологічної інспекції України) до оцінки вартості робіт (затверджені проєкти рекультивуації) та безпосереднього фінансування, включаючи механізми звітності та фінансового контролю за їхнім виконанням.

Крім фінансових процедур, критично важливою є правова імплементація європейських екологічних стандартів. Імплементація вимог ЄС щодо управління відходами та якості ґрунтів (як це передбачено Главою 27 «Навколишнє середовище та зміна клімату») повинна стати правовою основою для розробки спеціальних технічних регламентів рекультивациі [3]. Ці регламенти, на відміну від існуючих, мають бути адаптовані до специфіки військового забруднення та включати методики роботи з мінною небезпекою та хімічними токсинами. Такі регламенти, наділені юридичною силою нормативно-правового акту, будуть обов'язковими для всіх суб'єктів, щоб забезпечити високий стандарт відновлювальних робіт, який є необхідною умовою для екологічної безпеки та успішного просування на шляху до повноцінного членства в Європейському Союзі.

Висновки

Отже, публічне адміністрування відновлення (рекультивациі) земель, пошкоджених внаслідок збройної агресії, перебуває на критичному етапі трансформації, вимагаючи негайного вдосконалення правових та інституційних механізмів. Сучасне українське законодавство є неадапованим до комплексного характеру військових пошкоджень (одночасне засмічення, забруднення та мінна небезпека), що створює юридичну невизначеність щодо цільового призначення земель та унеможливає оперативне застосування адміністративних процедур. Ключовою інституційною прогалиною є відсутність єдиного адміністративного центру або міжвідомчого координаційного органу, який би забезпечував правову послідовність етапів відновлення – від демілітаризациі (ДСНС/Міноборони) до екологічної санації (Мінекономіки/ДЕІ) та кадастрового переобліку (Держгеокадастр). Ця фрагментація повноважень безпосередньо суперечить вимогам Європейської комісії щодо посилення адміністративної спроможності та створює ризик паралічу процесу рекультивациі.

Для подолання цих викликів необхідно здійснити вдосконалення публічного адміністрування, спрямованого на сталість

фінансування та правову регламентацію. По-перше, фінансове адміністрування має бути орієнтоване на інноваційні механізми, наприклад, розширення правового режиму Фонду ліквідації наслідків збройної агресії та юридичне оформлення використання репараційних коштів, забезпечуючи при цьому прозорість та цільове використання залучених коштів міжнародної технічної допомоги через чіткі адміністративні процедури переходу від фіксації збитків до фінансування проєктів. По-друге, правова імплементація вимог ЄС щодо управління відходами та якості ґрунтів має стати правовою основою для розробки спеціальних технічних регламентів рекультивациі, адаптованих до специфіки військового забруднення. Такі регламенти, наділені юридичною силою, забезпечать високий стандарт відновлювальних робіт, що є необхідною умовою для екологічної безпеки держави та успішного виконання євроінтеграційних зобов'язань.

Література

1. Ustymenko V., Zeldina O., Teremetskyi V., Herasymenko N., Batryn O. Legal Instruments for Solving Socio-Economic Problems in Buchanskyi district of Kyiv region: International Experience and Legislation of Ukraine. *Political Questions*. 2022. Vol. 40, no. 75. P. 649–664. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4075.39>. URL: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/39379/44340> (дата звернення: 05.02.2026).
2. Ustymenko V., Teremetskyi V., Kurepina O., Nemyrovska O., Poltavskyy O., Dovhan V. Legal Regulation and the Role of Cross-Border Electronic Commerce in the Process of Post-War Reconstruction of Ukraine. *Journal of Ecohumanism*. 2024. Vol. 3, no. 4. P. 3515–3530. DOI: <https://doi.org/10.62754/joe.v3i4.3869>. URL: <https://ecohumanism.co.uk/joe/ecohumanism/article/view/3869/3320> (дата звернення: 05.02.2026).
3. Ukraine 2024 Report accompanying the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: 2024 Communication on EU enlargement policy. European Commission, 2024. URL: <https://>

neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2024_en (дата звернення: 01.12.2025)

4. Ukraine 2025 Report accompanying the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: 2025 Communication on EU enlargement policy. European Commission, 2025. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2025_en (дата звернення: 01.12.2025)

5. Офіційний сайт - Державна екологічна інспекція України. Оновлена щотижнева інфографіка станом на 14.11.2025. URL: <https://www.dei.gov.ua/post/3389> (дата звернення: 01.12.2025)

6. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 01.12.2025)

7. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text> (дата звернення: 01.12.2025)

8. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 № 963-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text> (дата звернення: 01.12.2025)

9. Деякі питання Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства: постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2025 № 903. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.12.2025)

10. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України: постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.2017 № 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.12.2025)

11. Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру: постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.12.2025)

12. Про протимінну діяльність в Україні: Закон України від 06.12.2018 № 2642-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2642-19#Text> (дата звернення: 01.12.2025)

[show/2642-19#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2642-19#Text) (дата звернення: 01.12.2025)

13. Статут Міжрегіонального центру гуманітарного розминування та швидкого реагування Державної служби України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://mcgr.dsns.gov.ua/testova-storinka/polozenia> (дата звернення: 01.12.2025)

14. Про затвердження Порядку використання коштів фонду ліквідації наслідків збройної агресії: постанова Кабінету Міністрів України від 10 лютого 2023 р. № 118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/118-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.12.2025)

15. Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів: Закон України від 03.03.2022 № 2116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2116-20#Text> (дата звернення: 01.12.2025)

16. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> (дата звернення: 01.12.2025)

17. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги: постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 р. № 153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.12.2025)

References

1. Ustyenko, V., Zeldina, O., Teremetskiy, V., Herasymenko, N., & Batryn, O. (2022). Legal Instruments for Solving Socio-Economic Problems in Buchanskyi district of Kyiv region: International Experience and Legislation of Ukraine. *Political Questions*, 40(75), 649-664. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4075.39>. URL: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/39379/44340> [in English].

2. Ustyenko, V., Teremetskiy, V., Kurepina, O., Nemyrovska, O., Poltavskyy, O., & Dovhan, V. Legal Regulation and the Role of Cross-Border Electronic Commerce in the Process of Post-War Reconstruction of Ukraine. *Journal*

of *Ecohumanism*. 2024. 3(4), 3515–3530. DOI: <https://doi.org/10.62754/joe.v3i4.3869>. URL: <https://ecohumanism.co.uk/joe/ecohumanism/article/view/3869/3320> [in English].

3. Ukraine 2024 Report accompanying the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: 2024 Communication on EU enlargement policy. European Commission, 2024. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2024_en [in English].

4. Ukraine 2025 Report accompanying the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: 2025 Communication on EU enlargement policy. European Commission, 2025. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2025_en [in English].

5. Ofitsiyni sait – Derzhavna ekolohichna inspektsiia Ukrainy. Onovlena shchotyzhneva infografika stanom na 14.11.2025. [Official website - State Ecological Inspectorate of Ukraine. Updated weekly infographics as of 11/14/2025.] URL: <https://www.dei.gov.ua/post/3389> [in Ukrainian].

6. Zemelnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 25.10.2001 № 2768-III. [Land Code of Ukraine: Law of Ukraine dated 25.10.2001 No. 2768-III.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> [in Ukrainian].

7. Pro okhoronu zemel: Zakon Ukrainy vid 19.06.2003 № 962-IV. [On land protection: Law of Ukraine dated 19.06.2003 No. 962-IV] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text> [in Ukrainian].

8. Pro derzhavnyi kontrol za vykorystanniam ta okhoronoiu zemel: Zakon Ukrainy vid 19.06.2003 № 963-IV. [On state control over the use and protection of lands: Law of Ukraine dated 19.06.2003 No. 963-IV.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text> [in Ukrainian].

9. Deiaki pytannia Ministerstva ekonomiky, dovykillia ta silskoho hospodarstva: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.07.2025 № 903. [Some issues of the Ministry of Economy, Environment and Agriculture: Resolution

of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 07/21/2025 No. 903.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2025-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu ekolohichnu inspektsiui Ukrainy: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.04.2017 № 275. [On approval of the Regulations on the State Ecological Inspectorate of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 19, 2017 No. 275.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

11. Pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z pytan heodezii, kartohrafii ta kadastru: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14.01.2015 № 15. [On the State Service of Ukraine for Geodesy, Cartography and Cadastre: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated January 14, 2015 No. 15.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

12. Pro protyminnu diialnist v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 06.12.2018 № 2642-VIII. [On mine action in Ukraine: Law of Ukraine dated 06.12.2018 No. 2642-VIII.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2642-19#Text> [in Ukrainian].

13. Statut Mizhrehionalnoho tsentru humanitarnoho rozminuvannia ta shvydkoho reahuvannia Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z nadzvychainykh sytuatsii. [Statute of the Interregional Center for Humanitarian Demining and Rapid Response of the State Emergency Service of Ukraine.] URL: <https://mcgr.dsns.gov.ua/testova-storinka/polozenia> [in Ukrainian].

14. Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv fondu likvidatsii naslidkiv zbroinoi ahresii: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10 liutoho 2023 r. № 118. [On approval of the Procedure for using funds from the Fund for the Elimination of the Consequences of Armed Aggression: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 10, 2023 No. 118.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/118-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

15. Pro osnovni zasady prymusovoho vyluchennia v Ukraini ob'ektiv prava vlasnosti

Rosiiskoi Federatsii ta yii rezydentiv: Zakon Ukrainy vid 03.03.2022 № 2116-IX. [On the basic principles of forced seizure in Ukraine of objects of property of the Russian Federation and its residents: Law of Ukraine dated 03.03.2022 No. 2116-IX.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2116-20#Text> [in Ukrainian].

16. Pro mizhnarodni dohovory Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 29.06.2004 № 1906-IV. [On international treaties of Ukraine: Law of Ukraine dated 29.06.2004 No. 1906-IV.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> [in Ukrainian].

17. Pro stvorennia yedynoi systemy zaluchennia, vykorystannia ta monitorynhu mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 liutoho 2002 r. № 153. [On the creation of a unified system for attracting, using and monitoring international technical assistance: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of February 15, 2002 No. 153.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Orlovska I.,

orlovska27-09@ukr.net

Fast O.,

pravofast@gmail.com

**PUBLIC ADMINISTRATION OF
THE RESTORATION (RECLAMATION)
OF LAND DAMAGED AS A RESULT OF
ARMED AGGRESSION**

The article analyses the state of public administration of the restoration of land damaged as a result of the Russian Federation's armed aggression against Ukraine. It is noted that as a result of military actions, significant areas of the national land fund have become environmentally hazardous: littered with debris from ammunition, military equipment, buildings, contaminated with toxic substances, fuels and lubricants, and military chemicals, and contaminated with explosive objects.

Analysing the current legislation in the field of land relations, the authors draw attention to its failure to adapt to the complex nature of military damage, the lack of a clear and comprehensive legal regime for damaged

land, and a single mechanism for its public administration. They note that various aspects of the recultivation of such land fall within the competence of several public administration entities, each of which operates within its own narrowly specialised administrative field. It is noted that the effectiveness of public administration of land restoration depends on the coordinated work of numerous bodies, which often leads to coordination problems.

The authors emphasise the need to create a unified administrative procedure that clearly defines how key government agencies should interact. They stress that inconsistencies between different stages create administrative barriers, slow down the recovery process, and can lead to legal conflicts in the financing and further use of these valuable lands.

Given the significant scale of the damage, innovative legal mechanisms for financing the restoration of damaged land are proposed, aimed at ensuring sustainability, which is critical for long-term restoration projects. These include, in particular, expanding the legal regime of the fund for the elimination of the consequences of armed aggression to include large-scale environmental reclamation projects as part of critical infrastructure; legal formalisation and ensuring the use of funds obtained as a result of international legal mechanisms for the recovery of reparations and compensation from the aggressor state.

The authors note that the legal administration of land reclamation and protection is particularly relevant in the context of European integration processes, as the current institutional diversity does not meet the European Commission's requirements for strengthening administrative capacity and ensuring effective public administration. In addition, the European Commission is concerned about limited administrative capacity, financial constraints and delays in adopting legislation aimed at the legal implementation of European environmental standards.

Keywords: public administration, land restoration, recultivation of disturbed land, environmental safety, areas contaminated with explosive objects.